

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТА ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, СХОЖІСТЬ ТА ВІДМІННІСТЬ

Внутрішній аудит – це організована на підприємстві, діюча в інтересах його керівництва та (або) власників і регламентована внутрішніми нормативними актами система контролю за дотриманням встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, складання та подання звітності, внутрішнього її аналізу, та надійністю функціонування всієї системи внутрішнього контролю.

Внутрішній аудит зародився в західних країнах на початку XX століття і отримав поштовх до розвитку після Другої Світової війни у відповідь на збільшені обсяги операцій та децентралізацію компаній. У 1941 р. в США було створено Інститут внутрішніх аудиторів, професійна асоціація внутрішніх аудиторів, що має за мету розвиток і популяризацію професії внутрішнього аудитора і вироблення стандартів професійної діяльності. На сьогодні Інститут налічує більше 70тис. членів і представлений більш ніж у 120 країнах світу. А всього в світі налічується близько одного мільйона людей, які в тій чи іншій мірі займаються внутрішнім аудитом .

Поняття внутрішнього контролю з'явилося ще на початку XVIII століття. Як система контролю діяльності підприємства, це поняття сформувалося до початку XX століття у вигляді сукупності трьох елементів: поділ повноважень, ротація персоналу, використання та аналіз облікових записів. Пізніше функції внутрішнього контролю значно розширилися, перетворившись в організацію і координування дій, спрямованих на забезпечення схоронності активів, перевірку надійності облікової інформації, підвищення ефективності облікових операцій, проходження продиктованої політики та процедур компанії. Таким чином, нові функції вивели поняття внутрішнього контролю за рамки кола питань, що відносяться до звичайного бухгалтерського обліку. Еволюціонуючи і розширюючи сферу свого застосування, внутрішній контроль до кінця XX століття перетворюється на інструмент контролю за ризиками, де його функції тісно переплітаються з функцією управління ризиками – ризик-менеджментом.

Однак існує відмінність внутрішнього контролю від контролю взагалі. Внутрішній контроль – система контрольних процедур, план організації і методи управління об'єктом з метою ефективного проведення бізнесу, захисту активів, запобігання помилок, акуратності облікових перевірок і своєчасного представлення фінансової інформації. Контроль – це процес, що забезпечує досягнення цілей організації. Дуже часто внутрішній контроль ототожнюють з внутрішнім аудитом.

Внутрішній контроль переслідує наступні цілі:

- надійність і повнота інформації;
- відповідність політиці суб'єкта господарювання, планам, процедурам та діючому законодавству;
- забезпеченість збереження активів;
- економічне та ефективне використання ресурсів суб'єкта господарювання;
- досягнення підрозділами суб'єкта господарювання поставлених цілей і завдань.

Метою будь-якого суб'єкта господарювання є створення системи контролю, яка допомагає своєчасно виявляти помилки, сприяючи підвищенню ефективності роботи. Адже ресурси, спрямовані компанією на створення надлишкового контролю, могли б бути використані для досягнення інших цілей і завдань. Однак, навіть добре вибудована і організована система внутрішнього контролю потребує оцінки своєї ефективності як з точки зору досягнення поставлених цілей, так і з точки зору економічності. Цій меті служить внутрішній аудит .

Метою внутрішнього аудиту є захист інтересів власників щодо збереження та ефективного використання ресурсів підприємства, а також отримання достовірної та повної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Основне завдання внутрішнього аудиту – проведення якісного аудиту, розроблення ефективних рекомендацій та подальший контроль їх виконання. Аудит не може вважатися завершеним до тих пір, доки не будуть впроваджуватися аудиторські рекомендації та усунені виявлені відхилення.

Об'єкти внутрішнього аудиту визначаються його цілями і завданнями. Основними об'єктами внутрішнього аудиту є стан ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, фінансова звітність, стан активів підприємства і джерел їх утворення, забезпеченість підприємства власними обіговими коштами, забезпеченість власними засобами; платоспроможність і фінансова стійкість, система управління підприємством; робота економічних і технічних служб, сплата податків підприємством; господарські процеси, тощо. Одним з найважливіших аспектів діяльності внутрішнього аудиту є визначення та аналіз можливих зовнішніх і внутрішніх ризиків при розробці та впровадженні нових проектів, а також розробки рекомендацій, що дозволяють знизити рівень ризику або мінімізувати можливі втрати.

Відмінність внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю можна відобразити у таблиці 1.

Табл. 1

Відмінність внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю

Ознака	Внутрішній аудит	Внутрішній контроль
Завдання	Перевірка достовірності фінансової звітності	Контроль за здійсненням господарської діяльності підприємства з точки зору законності, доцільності, достовірності
Функції	Контроль, аналіз фінансової звітності	Контроль, аналіз господарської діяльності підприємства
Об'єкт	Стан ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, фінансова звітність, стан активів підприємства забезпеченість підприємства власними обіговими коштами	Ризик господарських операцій, тобто рух наявного на підприємстві майна, що знаходиться на його території, джерел його надходження, створення та розподіл прибутку, зміна власника та перерозподіл власності.
Суб'єкт	Служба внутрішнього аудиту	Керівники структурних підрозділів
Предмет	Сукупність інформації, що є суттєвою при прийнятті управлінських рішень.	Господарські операції від отримання ліцензії (дозволу) на діяльність до отримання прибутку та його розподілу.
Орієнтація	Інтереси власника	На потреби керівника для прийняття управлінських рішень
Залежність	Незалежний від керівника	Залежить від завдань керівника
Характер здійснення	Наступний контроль діяльності підприємства	Поточний контроль діяльності підприємства
Регламентация	Регламентований внутрішніми документами	Не регламентований жодними внутрішніми документами
Наявність ризику	Аудиторський ризик	Відсутній
Звітування	Перед власниками підприємства	Перед функціональним керівником

Таким чином, можна зробити висновок, що внутрішній аудит є одним із способів контролю за правомірністю та ефективністю діяльності усіх підрозділів суб'єкта господарювання, орієнтований на інтереси власників, тобто на забезпечення власників достовірною інформацією щодо фінансово-майнового стану підприємства. Необхідність функціонування внутрішнього аудиту на підприємстві обумовлена підвищенням ефективності управління при його застосуванні.

Під внутрішнім контролем слід розуміти систему діяльності окремих працівників підприємства, спрямовану на забезпечення збереженості його активів та майна.

Разом з тим слід зазначити, що внутрішній аудит та внутрішній контроль є пов'язаними між собою, оскільки від ефективності провадження внутрішнього контролю на підприємстві залежить рівень показників, які надасть служба внутрішнього аудиту.